

PROLOOG

Op een novembermorgen in 2004 ging Theo van Gogh naar het kantoor van zijn filmproductiemaatschappij in Amsterdam. Op zijn oude zwarte fiets reed hij door de drukke Linnaeusstraat. Bij het stadsdeelkantoor kwam de Marokkaanse Mohammed Bouyeri, die een pistool en twee slagersmessen bij zich had, naast hem fietsen. Hij trok zijn pistool en vuurde meerdere kogels op Theo af. Theo viel van zijn fiets, strompelde naar de overkant en zakte in elkaar. Bouyeri liep achter hem aan. 'Niet doen, niet doen, kunnen we er niet over praten,' smeekte Theo. Maar Bouyeri schoot nog vier keer. Vervolgens pakte hij een van zijn lange messen en zaagde er Theo's keel mee door. Met het andere mes prikte hij een brief van vijf kantjes op Theo's borst.

De brief was aan mij gericht.

Twee maanden daarvoor hadden Theo en ik een korte film gemaakt, die we *Submission, Part 1* hadden genoemd. (Theo had me gewaarschuwd dat we alleen een tweede deel konden maken als ik het goedvond dat er ook af en toe gelachen zou kunnen worden.) Deel 1 gaat over verzet, over moslimvrouwen die eraan gewend zijn zich volkomen aan God te onderwerpen en die nu met hun God in discussie gaan. Ze bidden, maar in plaats van daarbij hun ogen neer te slaan, kijken ze, met teksten uit de Koran op hun huid getatoeëerd, naar Allah op. Ze vertellen Hem eerlijk dat ze, doordat hun onderwerping aan Hem hun zoveel ellende brengt en Hij daar nooit iets aan doet, erover denken zich niet langer aan Hem te onderwerpen.

Er komt een vrouw in voor die zweepslagen krijgt omdat ze overspel heeft gepleegd; een vrouw die wordt uitgethuwelijkt aan een man die ze verafschuwt; een vrouw die regelmatig door haar man wordt geslagen; een vrouw die door haar vader wordt verstoten nadat hij heeft gehoord dat zijn broer haar heeft verkracht. De daders rechtvaardigen elke mis-

handeling door in naam van God de Koranteksten te citeren die op de lichamen van de vrouwen zijn geschreven. De vrouwen vertegenwoordigen honderdduizenden moslimvrouwen over de hele wereld.

Theo en ik wisten dat het gevaarlijk was deze film te maken. Maar Theo was een moedig man, een ridder, hoe vreemd dat ook mag klinken. Hij was ook een echte Nederlander, en in geen land ter wereld vinden de mensen vrijheid van meningsuiting zo belangrijk als in Nederland. Toen iemand voorstelde dat Theo om veiligheidsredenen zijn naam uit de aftiteling van de film zou weglaten, werd hij boos. Hij zei tegen me: 'Als ik in Nederland niet mijn naam onder mijn eigen film kan zetten, is Nederland Nederland niet meer en ben ik mezelf niet meer.'

Men vraagt me vaak of ik soms doorga met te zeggen wat ik vind omdat ik heimelijk naar de dood verlang. Het antwoord is: nee, ik wil graag blijven leven. Maar sommige dingen moeten gezegd worden, en soms is zwijgen hetzelfde als medeplichtig zijn aan onrecht.

Dit is mijn levensverhaal. Het is een subjectief verslag van mijn persoonlijke herinneringen, zo waarheidsgetrouw mogelijk. Mijn relatie met de rest van mijn familie is zodanig verbroken dat ik er hun niet naar kan vragen. Ik vertel wat ik heb meegemaakt, wat ik heb gezien en hoe het komt dat ik er nu zo over denk.

Ik ben gaan inzien dat het zin heeft en misschien zelfs van belang is dat ik mijn verhaal vertel. Ik wil een paar dingen uitleggen en een paar dingen rechtzetten, en ik wil een beeld geven van de andere wereld van mijn jeugd en wat zich daarin werkelijk afspeelt.

Ik ben geboren in Somalië. Ik ben opgegroeid in Somalië, Saoedi-Arabië, Ethiopië en Kenia. Ik ben in 1992, toen ik tweeëntwintig was, naar Nederland gegaan, waar ik uiteindelijk lid van de Tweede Kamer ben geworden. Vanwege mijn kritiek op de islam, de godsdienst waarmee ik ben grootgebracht, moet ik nu leven met lijfwachten en gepantserde auto's.

Na de film die ik met Theo heb gemaakt, is mijn veiligheidssituatie er niet beter op geworden. Toen in april 2006 het Hof in Den Haag oordeelde dat ik de beveiligde woning uit moest die ik van de staat huurde en dat mijn burens terecht zich door mijn aanwezigheid in het pand onveilig voelden, heb ik besloten eerder weg te gaan uit Nederland dan ik van plan was. Mijn beslissing om naar de Verenigde Staten te verhui-

zen nam ik voordat mijn Nederlandschap ter discussie werd gesteld.

Ik draag dit boek op aan mijn familie en aan de miljoenen moslimvrouwen die zich moeten onderwerpen.

DEEL 1

MIJN JEUGD

1 MIJN STAMBOOM

‘Wie ben je?’

‘Ik ben Ayaan, de dochter van Hirsi, die de zoon is van Magan.’

Ik zit met mijn grootmoeder op een rieten mat onder de talalboom. Achter ons staat ons huis. Alleen de takken van de talalboom beschermen ons tegen de zon, die fel op het witte zand schijnt. ‘Ga door,’ zegt mijn grootmoeder, en ze kijkt me streng aan.

‘Magan is de zoon van Isse.’

‘En dan?’

‘Isse is de zoon van Guleed; hij is de zoon van Ali, die de zoon is van Wai’ays De zoon van Mahamed. Ali. Umar.’ Ik aarzel even. ‘Osman. Mahamud.’ Ik haal diep adem, trots op mezelf.

‘Bah?’ vraagt mijn grootmoeder. ‘Welke vrouw?’

‘Bah Ya’qub, Garab-Sare.’ Ik noem de machtigste van de vrouwen van Osman Mahamud: de dochter van Ya’qub, van de tak De Hoogste Schouder.

Mijn grootmoeder knikt met tegenzin. Ik heb het er goed van afgebracht, voor een kind van vijf. Ik heb mijn voorvaders van de afgelopen driehonderd jaar opgesomd, de tijd die van het grootste belang is. Osman Mahamud is de naam van de subclan van mijn vader, en dus ook van mij. Daar hoor ik bij, dat ben ik.

Later, als ik wat ouder ben, zal mijn grootmoeder me met vleien en slaan steeds verder mee terugnemen, langs de voorouders van mijn vader, tot ik uiteindelijk beland bij Darod. Hij kwam achthonderd jaar geleden naar Somalië, waarschijnlijk vanuit Arabië, en was de stichter van de grote clan van Darod. Ik ben een Darod, een Harti, een Matjeerteen, een Osman Mahamud. Ik stam af van de echtgenote die De Hoogste Schouder wordt genoemd. Ik ben een Magan.

‘Denk eraan dat je geen fouten maakt,’ waarschuwt mijn grootmoe-

der, en ze zwaait dreigend met een twijgje. ‘Die namen maken je sterk. Ze vormen je stamboom. Als je hen in ere houdt, zullen ze je in leven houden. Als je hen onteert, zullen ze je verloochenen. Dan ben je niets meer. Dan zul je een ellendig leven leiden en een afschuwelijke dood sterven. Noem ze nog een keer.’

Somalische kinderen moeten hun stamboom uit het hoofd leren, dat is het belangrijkste wat er is. Als een Somaliër een onbekende ontmoet, vragen ze elkaar: ‘Wie ben je?’ En dan noemen ze hun voorvaderen op tot ze bij een naam komen die ze gemeen hebben.

Als je een voorvader met iemand gemeen hebt, al is het een oudbet-overgrootvader, word je beschouwd als elkaars neef of nicht. Dan ben je lid van de grote familie die een clan vormt. Je biedt elkaar een maaltijd en gastvrijheid aan. Hoewel een kind lid is van de clan van zijn vader, is het nuttig ook de stamboom van je moeder te kennen, voor het geval je onderweg de hulp van een vreemde moet invoeren.

Dus hoewel het zweet op die lange middagen langs onze rug liep, leerden mijn oudere broer Mahad en ik samen de namen van onze beide stambomen opdreunen. Later begon mijn grootmoeder het ook mijn jongere zus Haweya te leren, maar met haar had ze minder succes. Haweya was vlug van begrip en intelligent, maar ze kon nog slechter stilzitten dan Mahad en ik.

Eerlijk gezegd vonden wij, de kinderen van onze generatie, het maar onzin dat we al die voorouders uit het hoofd moesten leren. Wij waren de eerste kinderen in onze familie die werden grootgebracht in een stenen huis met een stenen dak en een muur eromheen. Meestal renden we weg en ontweken we de pijnlijke tikken die mijn grootmoeder ons wilde geven met de twijgen die ze afbrak van onze boom. We klommen liever in die boom om tussen de takken te spelen.

Wel luisterden we graag naar de verhalen die mijn grootmoeder vertelde, terwijl mijn moeder een maaltijd klaarmaakte op een houtskoolvuur en wij op een mat onder onze boom lagen. Ze wilde nooit vertellen wanneer we erom smeekten; elk verhaal kwam als een verrassing. Soms zat ze mompelend een mat te vlechten en dan merkten we opeens dat het gemompel overging in een sprookje:

‘Er was eens een jonge nomade, die trouwde met een beeldschone vrouw, en ze kregen een zoon’, zo begon ze. We wisten alle drie dat we

meteen stil moesten zijn en net moesten doen alsof we met iets bezig waren, want de minste onderbreking kon haar van haar stuk brengen. Dan gromde ze tegen ons en zwaaide met de lange, gedroogde grashalmen die ze dag en nacht ineenvlocht tot grote matten met ingewikkelde patronen.

‘De regen bleef uit, dus de nomade trok door de woestijn op zoek naar weidegrond waar hij en zijn familie zich konden vestigen. Niet lang na zijn vertrek kwam hij bij een veld met zacht groen gras. Er stond een hut op van sterke takken, behangen met pasgeweven maten, en binnen was de vloer geveegd. De hut was leeg.

De man ging terug naar zijn vrouw en vertelde haar dat hij al na één dag te hebben gelopen een perfecte plek had gevonden. Maar toen hij twee dagen later met zijn vrouw en hun baby terugkwam bij het veld, stond er een vreemdeling in de deuropening van de hut. Het was geen lange man, maar hij had een fors postuur, spierwitte tanden en een gladde huid.’

Haweya rilde van genot en ik van angst.

‘De vreemdeling zei: “Je hebt een vrouw en een kind. Neem jij dit huis maar, ik geef het je graag.” Hij glimlachte. De jonge nomade vond het een bijzonder aardige man. Hij bedankte hem en nodigde hem uit op bezoek te komen wanneer hij maar wilde. Maar de vrouw voelde zich bij de vreemdeling niet op haar gemak en toen de baby de man zag, begon hij te huilen.

Die nacht sloop er een dier de hut in en stal de baby uit zijn bedje. De vader had veel gegeten en sliep als een os, daarom hoorde hij niets. Wat een verdriet! De vreemdeling kwam langs om te zeggen dat hij het heel erg vond. Maar terwijl hij praatte, zag de vrouw dat er kleine stukjes rood vlees tussen zijn tanden zaten en dat van een van die sterke, witte tanden een stukje was afgebroken.

De vreemdeling bleef bij het echtpaar in het huis wonen. Het gras bleef een heel jaar groen en het regende vaak, dus was er geen reden om te vertrekken. De vrouw kreeg weer een kind, opnieuw een mooie zoon. Maar toen het kind nog maar één seizoen oud was, kwam er op een nacht opnieuw een dier de hut binnen en nam het kind mee in zijn bek. Deze keer rende de vader achter het dier aan, maar hij kon het niet inhalen.

De derde keer dat het gebeurde, slaagde de nomade erin het dier in te

halen en vast te grijpen. Hij vocht ermee, maar het dier was te sterk en at ook deze baby op. Nadat de derde baby was opgegeten, zei de vrouw eindelijk tegen de nomade dat ze hem zou verlaten. De domme nomade was dus alles kwijt.’

‘Wat heb je hiervan geleerd?’ riep ze, toen het verhaal uit was. Wij wisten het antwoord. De nomade was lui geweest. Hij had genoeg genomen met het eerste stuk grasland dat hij vond, ook al klopte er iets niet. Hij was dom geweest, hij had niet goed opgelet, terwijl zijn vrouw en zijn kind meteen hadden aangevoeld dat er iets niet deugde. De vreemdeling was Hij Die Zich Wrijft Met Een Stok, het monster dat zich kan veranderen in een hyena en dat kinderen verslindt. Wij wisten dat meteen, maar de nomade was te traag van lichaam en geest geweest, te zwak en te laf. Hij verdiende niet beter dan alles kwijt te raken.

De verhalen van mijn grootmoeder waren soms ijzingwekkend. Ze vertelde ons ook een legende over een lelijke oude heks die Mensenslager werd genoemd en die haar gezicht kon veranderen in dat van iemand die je aardig vond en respecteerde. Op het laatst besprong ze je schaterlachend, **HAHAHAHAHA**, sneed je met een lang, scherp mes dat ze onder haar jurk verborgen had in stukken, en at je op. Ze vertelde ons verhalen over haar jeugd, over krijgsbenden die de woestijn onveilig maakten door dieren en vrouwen te stelen en nederzettingen plat te branden. En ze vertelde ons over allerlei door niemand opgetekende rampen in haar leven en dat van haar ouders, zoals pest- en malaria-epidemieën, en de droogtes die grote gebieden onvruchtbaar maakten.

Maar ze vertelde ons ook over de goede tijden, wanneer de regens begonnen die alles groen maakten, wanneer het water door uitgedroogde rivierbeddingen stroomde en er weer meer dan genoeg melk en vlees was. Ze probeerde ons uit te leggen hoe die welvaart tot verdorvenheid leidde, want wanneer het gras weer groen werd, werden herders lui en kinderen dik. Dan zaten mannen en vrouwen in de avondschemering bij elkaar te trommelen en te zingen, waardoor hun waakzaamheid afnam en gevaren ongemerkt konden naderen. Gemengde bijeenkomsten, waarschuwde ze, leiden tot rivaliteit, ruzies en narigheid.

In de verhalen van mijn grootmoeder kwamen soms moedige vrouwen voor – moeders, zoals mijn moeder – die slim en dapper genoeg waren om hun kinderen voor gevaar te behoeden. Daardoor voelden

wij ons extra veilig, want zowel mijn grootmoeder als mijn moeder was slim en dapper, dus zouden zij ons beslist tegen alle soorten monsters kunnen beschermen.

In Somalië moeten kinderen al snel leren verdacht te zijn op verraad. Dat dingen niet altijd zijn wat ze lijken, en dat zelfs een klein foutje je noodlottig kan worden. De moraal van elk verhaal van mijn grootmoeder had betrekking op onze eer. We moesten sterk, knap en wantrouwig zijn, en ons houden aan de regels van onze clan. Wantrouwen was goed, vooral voor een meisje. Want een meisje kon genomen worden, of ze kon zich overgeven. Als een meisje haar maagdelijkheid verloor, was niet alleen zijzelf onteerd, maar was ook de eer van haar vader, ooms, broers en neven aangetast. Er bestond niets ergers dan zo'n ramp op je geweten te hebben.

Hoewel we de verhalen van mijn grootmoeder prachtig vonden, probeerden we haar verder zo veel mogelijk te negeren. Ze deed haar best om ons te hoeden zoals haar geiten, die ze vastbond aan onze boom, maar we waren recalcitrant. We vermaakten ons met verhalen en ruzies – ik geloof niet dat ik voor mijn achtste, toen we naar Saoedi-Arabië verhuisden, ooit een stuk speelgoed heb gezien. We plaagden elkaar. Haweya en Mahad spanden samen tegen mij, of Haweya en ik spanden samen tegen Mahad. Maar mijn broer Mahad en ik deden nooit iets samen. We haatten elkaar. Mijn grootmoeder zei altijd dat dat kwam doordat we maar een jaar scheelden, waardoor ik hem van mijn moeders schoot had verdrongen.

We hadden geen vader, omdat onze vader in de gevangenis zat. Ik had geen herinneringen aan hem.

De meeste volwassenen die ik kende, waren opgegroeid in de Somaliëse woestijn. Het waren nomaden, die voortdurend rondtrokken om gras voor hun kudden te zoeken. Soms bleven ze een of twee seizoenen ergens hangen, maar als er geen water of gras meer was of als de regen uitbleef, laadden ze hun hutten en matten op hun kamelen en trokken verder. Dan gingen ze op zoek naar een betere plek, waar ze hun kudden weer een tijdje in leven konden houden.

Mijn grootmoeder had geleerd om van gedroogde grashalmen zo'n dicht weefsel te maken dat je in haar rieten kruiken kilometers ver water kon meenemen. Ze kon een koepelvormige hut bouwen van gebo-